

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ
ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ
ΛΟΓΟΣ

Κονδύλη 1 • Μαρούσι • Τ.Κ. 15122
Τ: 210 8062033, 210 8062017
Ε: front.logos@gmail.com
www.front-logos.gr

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2018 ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A1.

Το κείμενο του Δ. Ν. Μαρωνίτη αναφέρεται στη σημασιολογική σχέση των όρων «παιδεία» και «εκπαίδευση» τονίζοντας ιδιαίτερα την εσφαλμένη ταύτισή τους. Συγκεκριμένα, υπογραμμίζεται ότι η «παιδεία», ως μεταβαλλόμενη έννοια και λειτουργία, δήλωνε –κατά την αρχαιότητα- την ανατροφή, τη γνώση, την αρετή αλλά και την ανοησία ή το παιχνίδι, ενώ η μεταγενέστερη «εκπαίδευση» τη διδασκαλία. Ωστόσο, επισημαίνεται ότι η σημασιολογική σύγχυσή τους απαιτεί τον σαφή προσδιορισμό τους. Κοινό τους στοιχείο είναι η παροχή γνώσης από δημόσιους εκπαιδευτικούς θεσμούς και ενίοτε από τον ιδιωτικό παράγοντα. Διαφοροποιούνται, όμως, ως προς τη φύση και το σκοπό τους, με την παιδεία να αποτελεί μια διαδικασία ελεύθερη και προαιρετική, ενώ την εκπαίδευση μια πράξη υποχρεωτική, με καθορισμένη αποστολή.

B1.

- α. Λάθος
- β. Λάθος
- γ. Σωστό
- δ. Λάθος
- ε. Σωστό

B2.

- α) Η παράγραφος αναπτύσσεται με **σύγκριση-αντίθεση**. Συγκρίνονται οι έννοιες «παιδεία» και «εκπαίδευση» ως προς τη φύση και τον προσορισμό τους. Η σύγκριση-αντίθεση είναι προφανής από τη θεματική περίοδο: «προφανείς και λανθάνουσες **διαφορές**». Επιπλέον, ο τρόπος αυτός ανάπτυξης είναι ορατός από τη διαρθρωτική λέξη «**αντίθετα**» και τη χρήση της **άνω τελείας** που συντελεί στη διαμόρφωση ημιπεριόδων νοηματικά αντίθετων: «Η παιδεία είναι περισσότερο μέθοδος· η εκπαίδευση κυρίως πράξη. [...] Η παιδεία είναι (οφείλει να είναι) προαιρετική· η εκπαίδευση θεωρείται, και σωστά, υποχρεωτική».

[Μπορεί να υποστηριχθεί, επίσης, ότι η παράγραφος αναπτύσσεται και με ορισμό, γιατί δίνονται τα χαρακτηριστικά των όρων «παιδεία» και

«εκπαίδευση»· χαρακτηριστική είναι και η επανάληψη του ρήματος «είναι» που έχει την έννοια του «σημαίνει».]

β) Η νοηματική σχέση που εκφράζει καθεμία από τις παρακάτω διαρθρωτικές λέξεις ή φράσεις είναι η ακόλουθη:

Ωστόσο:	αντίθεση
επομένως:	συμπέρασμα
προκειμένου:	σκοπός
Που πάει να πει ότι:	επεξήγηση
κυρίως:	έμφαση

B3.

- α) • Οι αρχές της εντοπίζονται / εμφανίζονται / παρατηρούνται / ιχνηλατούνται / ανευρίσκονται στον Αισχύλο και στον Σοφοκλή.
- Η ίδια λέξη [...] σκοπίμως συνδέεται / συνδυάζεται / συναρτάται κάποτε τόσο με την παιδία όσο και με την παιδιά.
 - [...] το οποίο, όσο βλέπω στα λεξικά, εμφανίζεται / ανιχνεύεται / εντοπίζεται / επισημαίνεται / παρουσιάζεται πρώτη φορά στον πλατωνικό Κρίτωνα.
 - [...] δημιουργεί σύγχυση εις βάρος και των δύο παραγόντων / παραμέτρων / συνιστωσών / όρων της κρίσιμης αυτής συζυγίας.
 - Από εκεί και πέρα αρχίζουν έκδηλες / πρόδηλες / εμφανείς / ευδιάκριτες / ολοφάνερες / ξεκάθαρες / οφθαλμοφανείς / εύλογες / εναργείς και λανθάνουσες διαφορές [...].
- β) • αναβαθμίζεται ≠ υποβαθμίζεται, υποβιβάζεται, απαξιώνεται
- μεταγενέστερη ≠ προγενέστερη
 - επιτρέπουν ≠ απαγορεύουν, εμποδίζουν
 - ιδιωτική ≠ δημόσια
 - διαφορές ≠ ομοιότητες

B4.

- α) εναλλάσσονται, ανιχνεύονται, αναβαθμίζεται, αναδεικνύεται, θεωρείται, συνάπτεται.
- β) Με τη χρήση της παθητικής φωνής δίνεται έμφαση στην ενέργεια, ενώ αποκρύπτεται το υποκείμενο. Το ύφος αποκτά στοιχεία λογιότητας και

ταιριάζει στον ακαδημαϊκό/επιστημονικό/δοκιμακό λόγο. Ταυτόχρονα, είναι απρόσωπο, αποστασιοποιημένο και αντικειμενικό.

Γ1.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

- **Τίτλος:** Το «ζωντανό» και «δημιουργικό» σχολείο του 21ου αιώνα
- **Αξιοποίηση του δεδομένου «με αφορμή διάλογο που έχει ανοίξει στη σχολική κοινότητα σχετικά με τον μορφωτικό ρόλο του σχολείου στον 21^ο αιώνα»:**
 - Ιδιαίτερα σημαντικός και επίκαιρος ο προβληματισμός για το ρόλο που καλείται μορφωτικά να διαδραματίσει το σχολείο στον 21^ο αιώνα.
 - Ο 21^{ος} αιώνας είναι αιώνας προκλήσεων, ριζικών μεταβολών, ανακατατάξεων αλλά και αντιφάσεων: αλματώδης ανάπτυξη της επιστήμης και της τεχνολογίας, τεχνογνωσία και ειδίκευση, πληροφοριακή επανάσταση και επικοινωνιακή έκρηξη, παγκοσμιοποίηση, κατάργηση των εθνικών και φυλετικών συνόρων κτλ. αλλά και: κίνδυνοι για το περιβάλλον, αντιανθρωπιστικές επιστημονικές εφαρμογές, προπαγάνδα και μαζοποίηση, τρομοκρατία, βία κτλ.
- **Μετάβαση στο θέμα του άρθρου:**
 - Σε ένα τέτοιο εθνικό και παγκόσμιο περιβάλλον το σχολείο, ως βασικός φορέας αγωγής του ατόμου και της κοινωνίας, οφείλει να επιτελεί όχι μόνο το εκπαιδευτικό αλλά και το παιδευτικό έργο του.
 - Εκπαιδευτικό έργο είναι η προσφορά γνώσεων, ενώ παιδευτικό έργο η ευρύτερη μόρφωση του ανθρώπου με σκοπό την πνευματική του συγκρότηση, την ψυχική και ηθική καλλιέργεια, την κοινωνικοποίησή του.

ΚΥΡΙΟ ΜΕΡΟΣ

Α΄ ΖΗΤΟΥΜΕΝΟ: γιατί το σχολείο οφείλει, παράλληλα με τη εκπαιδευτική, να ασκεί και παιδευτική λειτουργία;

Στο πλαίσιο αυτό το σχολείο επιβάλλεται να αποβάλει το «γνωσιοκεντρικό» χαρακτήρα του και να αντιληφθεί την ανάγκη ποιοτικής μόρφωσης που δεν εδράζεται κυρίως ή αποκλειστικά στην ποσότητα της γνώσης και τον έλεγχο κατάκτησής της.

➤ **Πνευματική συγκρότηση του ατόμου**

- αυτογνωσία:

Το άτομο εντοπίζει, συνειδητοποιεί, αξιολογεί μέσα από τη διαδικασία της αυτοκριτικής τις δυνάμεις και τις αδυναμίες του, αποκτά αυτοεκτίμηση, πίστη, αισιοδοξία για τη ζωή.

- γνώση και συνείδηση του περιβάλλοντος:
Το άτομο απομυθοποιεί το περιβάλλον του και το βλέπει στις πραγματικές του διαστάσεις, εξοικειώνεται με την κοινωνική πραγματικότητα, αποκτά όχι μόνο ειδική αλλά και πολύπλευρη γνώση.
- Καλλιέργεια λογικής-κριτικής ικανότητας:
Το άτομο απομακρύνεται από το μύθο, την πλάνη και την προκατάληψη, έρχεται σε επαφή με τον ορθό λόγο, την επιστημονική γνώση, την αλήθεια και την αντικειμενικότητα. Έτσι αποφεύγει τον κίνδυνο να μείνει μία ύπαρξη εξαρτώμενη, ετερόφωτη και μεταβάλλεται σε υπεύθυνη και συνειδητοποιημένη παρουσία. Αυξάνει τα όρια της αντίληψης του, διευρύνει τους πνευματικούς του ορίζοντες και προφυλάσσεται από το φανατισμό και το στείο δογματισμό.
- **Ψυχική – ηθική καλλιέργεια του ατόμου**
Εξανθρωπισμός του εσωτερικού κόσμου:
 - το άτομο εσωτερικεύει ηθικές αξίες, όπως είναι ο αυτοσεβασμός και αλληλοσεβασμός, η κατανόηση και η αποδοχή της διαφορετικότητας, το αίσθημα του δικαίου, η αυτοκυριαρχία κτλ., προσεγγίζει την ηθική ελευθερία μέσα από τη συγκρότηση μιας στέρεης ηθικής συνείδησης.
 - το άτομο βιώνει ευγενή συναισθήματα, όπως η αγάπη, η ευαισθησία, η αλληλεγγύη κτλ.
 - το άτομο αποκτά υγιείς ψυχικές δυνάμεις, όπως η αγωνιστικότητα, το θάρρος, η τόλμη, η υπομονή, η αγωνιστικότητα
 - το άτομο υιοθετεί ποιοτικά αισθητικά κριτήρια που προλειάνουν το έδαφος για την επαφή με τις αισθητικές αξίες του ωραίου, του μέτρου, του υψηλού, της ισορροπίας και του ιδεώδους.
- **Κοινωνικοποίηση του ατόμου**
Όλα αυτά τα στοιχεία συντελούν στην ομαλή ένταξη του ατόμου μέσα στους κόλπους της κοινωνίας και στην ενεργό συμμετοχή του στις κοινωνικές διαδικασίες. Η κοινωνικοποίηση συνίσταται:
 - Ένταξη του ατόμου στις οικονομικές διαδικασίες:
Το άτομο δεν είναι μόνο μια παραγωγική μονάδα στην εργασία και στην οικονομία. Ασκεί και αναπτύσσει κοινωνικό και ανθρωπιστικό έργο μέσα από την επαγγελματική του δράση, συντελεί στη δίκαιη, ισόρροπη και αειφόρο ανάπτυξη. **Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό σε μια τεχνοκρατική, «αριθμολαγνική» εποχή τεράστιων κοινωνικών ανισοτήτων, ατομικισμού και αναληψίας, στυγνής κερδοσκοπίας και αλόγιστης εκμετάλλευσης και καταστροφής της φύσης.**
 - Ένταξη στις πολιτικές διαδικασίες:
Το άτομο διαμορφώνει δημοκρατικό ήθος με συνείδηση των υποχρεώσεων, της ευθύνης, των ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων. Συμμετέχει ενεργά στα κοινά, ελέγχει την εξουσία, αποκτά ιδεολογική και πολιτική συγκρότηση.

Αυτό αποτελεί αντίσταση στους σύγχρονους μηχανισμούς χειραγώγησης, στην αδράνεια και αποπολιτικοποίηση, στον πολιτικό λαϊκισμό, στο ρατσισμό και τον εθνικισμό, στη βία απέναντι στο διαφορετικό.

Ένταξη στις πολιτιστικές διαδικασίες:

Το άτομο μετέχει στις εξελίξεις και στα δρώμενα στο χώρο των γραμμάτων και των τεχνών. Αναβαθμίζει την αισθητική του, σπλίζεται με υψηλά μηνύματα και αξίες, αποκτά εθνική συνείδηση μέσα από την επαφή του με τις πολιτιστικές ρίζες του και οικουμενική συνείδηση μέσα από τις διαπολιτισμικές επαφές. **Αυτά συγκροτούν εφόδια ενάντια στην ευτέλεια της υποκουλτούρας, στη μαζοποίηση της πολιτιστικής βιομηχανίας, στην πολιτιστική εθνοφοβία.**

Μετάβαση στο Β΄ ζητούμενο

Πώς, όμως, οι συντελεστές του σχολείου, εκπαιδευτικοί και μαθητές, θα λειτουργήσουν έμπρακτα, ώστε να ανταποκριθούν στον παιδευτικό ρόλο του σχολικού θεσμού;

Β΄ ΖΗΤΟΥΜΕΝΟ: Με ποιους τρόπους εκπαιδευτικοί και μαθητές/μαθήτριες μπορούν να συμβάλλουν στην ενίσχυση του παιδευτικού ρόλου του σχολείου;

➤ Οι εκπαιδευτικοί:

- με την ενίσχυση του παιδευτικού διαλόγου, γιατί ο μαθητής πρέπει να έχει όχι μόνο γνώση αλλά και γνώμη. Είναι απαραίτητος ο ιδεολογικός και εκφραστικός πλουραλισμός που επιτυγχάνεται με ομαδοσυνεργατική παιδαγωγική αντίληψη (π.χ. συλλογικές εργασίες, συζητήσεις και προβληματισμοί με προβολή ταινιών, ανάγνωση λογοτεχνικών έργων κτλ.)
- με τη βιωματική μύηση στην τέχνη (σύσταση καλλιτεχνικών εργαστηρίων, όπως θεατρικών ομάδων, επαφή με καλλιτέχνες κτλ)
- με την αξιοποίηση των ηλεκτρονικών μέσων στην εκπαιδευτική διαδικασία (η εισαγωγή του video και του διαδικτύου στην τάξη, ειδικές εκπαιδευτικές ζώνες στην τηλεόραση και αξιοποίηση του τύπου στην καθημερινή σχολική διδασκαλία κτλ.), επειδή το σχολείο δεν έχει πια το μονοπώλιο της γνώσης και της πληροφόρησης.
- με «θεματικές» δραστηριότητες και εκδηλώσεις

➤ Οι μαθητές/οι μαθήτριες:

- με τη δημιουργική αξιοποίηση των μαθητικών κοινοτήτων, ώστε αυτές να μην είναι αδρανείς και να μη λειτουργούν μόνο για «εκτονωτικές» εκδρομές και αποδράσεις από τη σχολική τάξη, αλλά και με την ατομική πρωτοβουλία και αυτενέργεια:
 - να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες στη διαδικασία μάθησης: προτάσεις για

το μάθημα ως προς τη θεματολογία εργασιών, τα εξωσχολικά βιβλία, τις ταινίες κτλ, αυτοδιόρθωση με ανταλλαγή γραπτών εργασιών κτλ.

- να οργανώνουν πολιτιστικές εκδηλώσεις: θεατρικά έργα, συναυλίες, παραστάσεις χορού κτλ.
- να διατυπώνουν προτάσεις για τη διοργάνωση αθλητικών, ρητορικών, λογοτεχνικών κ.ά. αγώνων σε ενδοσχολικό και διασχολικό επίπεδο.
- να συμμετέχουν σε εθελοντικές δράσεις που ανοίγουν το σχολείο στην κοινωνία (π.χ. στήριξη ευπαθών ομάδων, φιλοζωικών ομίλων, περιβαλλοντικές δράσεις κτλ.)
- να επιδιώκουν ενεργό δράση σε εκπαιδευτικές εκδρομές με προτάσεις μορφωτικού και συμμετοχικού χαρακτήρα: φυλλάδια με ερωτηματολόγια, συνεντεύξεις, φωτογραφικό υλικό κτλ.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΙΛΟΓΟΥ

Συμπέρασμα-Δεοντολογία:

- Ανάγκη της εποχής μας είναι η εστίαση στην πραγματική, τη γνήσια παιδεία.
- Ο 21^{ος} αιώνας απαιτεί ισχυρές προσωπικότητες που θα συγκροτούν κοινωνίες στέρεες και θα σηματοδοτούν την πρόοδο και την εξέλιξη με ανθρωπιστικό πρόσημο.

Γρηγοράκης Σωτήρης – Θεοδώρου Χριστίνα

